

משרד החקלאות ופיתוח הכפר
השירותים הווטרינריים ובריאות המקנה

מס' ההוראה: 01-08		שם ההוראה: לכידה-בדיקה-חיסון- עיקור-והחזרה של חתולים משוטטים במסגרת תמיכת משרד החקלאות ברשויות מקומיות	
מתוך: 19	דף מס': 1	תאריך עדכון: 25.7.2022	עדכון מס': 5

לכידה-בדיקה-חיסון-עיקור-והחזרה (TNVR) של חתולים משוטטים במסגרת תמיכת משרד החקלאות ופיתוח הכפר

1. מטרת הנוהל

לתאר את תהליך הלכידה והעיקור של חתולים משוטטים (free roaming cats) במסגרת תמיכת משרד החקלאות ופיתוח הכפר ברשויות המקומיות לצמצום מספר החתולי המשוטטים. בנוהל זה:

- 🐱 "חתול" – חתול חסר בעלים, זכר או נקבה.
- 🐱 "מבצע תמיכה / מבצע" – לכידה, בדיקה, חיסון כלבת, עיקור והחזרה של חתולים.
- 🐱 "נוהל תמיכה" – נוהל השתתפות המדינה במימון ניתוחים לצמצום התרבות חתולים משוטטים הרלוונטי לאותה שנה.
- 🐱 "עיקור" – ניתוח עיקור או סירוס קבוע ובלתי הפיך, במהלכו הוצאו הגונדות (אשכים או שחלות) מגוף החתול בידי רופא וטרינר.
- 🐱 "רופא וטרינר" – בעל רישיון או היתר לפי סעיף 3 לחוק הרופאים הווטרינרים, תשנ"א-1991.
- 🐱 "רופא וטרינר רשותי" – רופא וטרינר שמינתה רשות מקומית בהסכמת מנהל השירותים הווטרינריים, להיות רופא וטרינר של רשות מקומית הרופא הווטרינר העירוני (כהגדרת "רופא וטרינר עירוני" בפקודת הכלבת, 1934).

2. חקיקה והוראות רלוונטיים

- 2.1. חוק צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים), תשנ"ד-1994
- 2.2. תקנות צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים)(החזקה שלא לצרכים חקלאיים), תשס"ט-2009
- 2.3. חוק הרופאים הווטרינרים, תשנ"א-1991
- 2.4. הנחיות ביניים לטיפול בחתולי-רחוב (כפי שפורסמו בשנת 2008 ע"י מנהל שו"ט בשדה)
- 2.5. נוהל השתתפות המדינה במימון ניתוחים לצמצום התרבות חתולים משוטטים (הרלוונטי לאותה שנה)

3. אחריות לביצוע

- 3.1. הרופא הווטרינר הרשותי.
- 3.2. הלכידה והעיקור יבוצעו ע"י המערך הווטרינרי הרשותי עצמו או באמצעות לוכדי חתולים מנוסים שאושרו ע"י הרופא הווטרינר הרשותי ו/או רופאים וטרינריים פרטיים וגופים וולונטריים או מאכילי חתולים שהרופא הווטרינר הרשותי מצאם בעלי כישורים מתאימים, בהתאם לעניין (לכידה או עיקור).
- 3.3. הרופא הווטרינר הרשותי אחראי לבדוק ולבקר את כלל מבצעי הפעילויות הקשורות בתהליך הלכידה-עיקור-חיסון-החזרה של החתולים. עליו לבדוק ולהנחות את הגורמים השונים לעניין אופן הלכידה, הטיפול בחתולים, ביצוע העיקור, שחרור החתולים, הצילומים, ניהול התרשומות והדיווח.

**משרד החקלאות ופיתוח הכפר
השירותים הווטרינריים ובריאות המקנה**

מס' ההוראה: 01-08		שם ההוראה: לכידה-בדיקה-חיסון- עיקור-והחזרה של חתולים משוטטים במסגרת תמיכת משרד החקלאות ברשויות מקומיות	
מתוך: 19	דף מס': 2	תאריך עדכון: 25.7.2022	עדכון מס': 5

3.4. הרופא הווטרינר הרשותי אחראי לתיעוד (בכתב ובצילום) של כל שלבי הטיפול, החל מקבלת הפניה לעיקור החתולים והחלטת הרשות על ביצועה, עיקור החתולים ועד החזרתם למקום בו נלכדו, וכן לשמירת התיעוד למשך חמש שנים לפחות מיום תום תקופת ביצוע הנוהל.

4. בחירת המוקדים בהם יעוקרו חתולים:

- 4.1. בחירת האזורים בהם יבוצעו עיקורי חתולים תעשה ע"י הרופא הווטרינר הרשותי.
- 4.2. האזורים/קבוצות החתולים יבחרו בהתאם למצב בשטח ולמקסום התועלת שבמבצע, הן לחתולים והן לתושבים ולסביבה, תוך שקלול הנתונים הבאים:
 - 4.2.1. ריכוז פעילות העיקור בתאי שטח מוגדרים במטרה לעקר אחוז גדול ככל הניתן מאוכלוסיית החתולים באותו תא שטח.
 - 4.2.2. יכולת המטפלים בחתולים/הרשות להמשיך במעקב ובעיקור חתולי הקבוצה בעתיד.
 - 4.2.3. פניית מאכילי חתולים.
 - 4.2.4. פניות תושבים למוקד בתלונה על מטרדים הנגרמים מריבוי חתולים.
 - 4.2.5. שילוב טיפול סביבתי במקורות מזון זמינים שאינם מוסדרים (כגון פחי אשפה פתוחים, השלכת פסולת מזון וכד').
 - 4.2.6. סיכון בריאותי או תברואי הקשור בנוכחות החתולים במקום.

5. ביצוע הלכידה והובלת החתולים אל מרפאת העיקור וממנה:

- 5.1. יש להקפיד על תיעוד כל שלבי הטיפול, החל מהגשת הפנייה/התלונה, דרך בחינת האמצעים השונים וכלה בהחלטה ובאופן הביצוע.
 - 5.2. התיעוד יועבר אל הרופא הווטרינר הרשותי ויישמר במשרדו למשך חמש שנים לפחות מיום סיום הפעילות נשואת התמיכה.
 - 5.3. יש לפרסם בהודעה, לפחות 48 שעות לפני תחילת הלכידה, את מועדי הלכידה כדי לאפשר לבעל חתולי הבית להשאירם סגורים כדי למנוע לכידתם. רצוי לכלול בהודעה המלצה לבעלי חתולים ביתיים שיוצאים החוצה – לסמנם, למשל בעזרת קולר מתאים לחתולים.
 - 5.4. הלכידה תבוצע ע"י מאכילי החתולים או ע"י לוכד מיומן שיאושר ע"י הרופא הווטרינר הרשותי.
 - 5.5. הציווד הבסיסי של הלוכד יכלול:
 - 5.5.1. כלוב לכידה ידני.
 - 5.5.2. כלוב ריסון עם מחיצה הניתנת לתזוזה (squeeze) ודלת נוספת להעברת החתול.
 - 5.5.3. מלכודת מדרך אוטומטית עם דלת נוספת להעברת החתול.
 - 5.5.4. רשת ללכידת חתולים.
 - 5.5.5. מוט לכידה (יש להימנע ככל האפשר משימוש בו, למעט מצבים קיצוניים כמו חתול לכוד או מסתתר במקום צר).
- הציווד יהיה זמין ללוכד ביציאתו ללכידות.

**משרד החקלאות ופיתוח הכפר
השירותים הווטרינריים ובריאות המקנה**

מס' ההוראה: 01-08		שם ההוראה: לכידה-בדיקה-חיסון- עיקור-והחזרה של חתולים משוטטים במסגרת תמיכת משרד החקלאות ברשויות מקומיות	
מתוך: 19	דף מס': 3	תאריך עדכון: 25.7.2022	עדכון מס': 5

- 5.6. הלכידה וההובלה של החתולים הלכודים יתבצעו באמצעים מתאימים תוך מזעור הסבל הנגרם לחתולים עקב כך. יש להימנע מלכידת חתולים בידיים.
- 5.7. יש להימנע מלכידת חתולות מניקות כדי לא לגרום למות הגורים. בקבלת ההחלטה לגבי לכידת חתולה מניקה וגוריה יש להתחשב גם בגיל הגורים (ניתן, בתנאים וידע מתאימים, לעקר ולסרס גורים מגיל 8 שבועות¹), ובאפשרות למסור אותם לאימוץ.
- 5.8. לכידת החתולים תבוצע בעזרת ציוד ייעודי. אין בהנחיה זו כדי למנוע תפיסת חתול ידידותי בכלוב מתאים.
- 5.9. יש לכסות מלכודת או כלוב שדפנותיו עשויים מרשת או סורג בעת שמצוי בו חתול, כדי למזער את העקה הנגרמת לו. בעת כיסוי הכלובים או המלכודות יש לוודא שיש בהם זרימת אוויר מספיקה.
- 5.10. על תחתית הכלוב יונח מצע סופג נקי **לשימוש חד פעמי** כמו דפי עיתון (ללא סיכות הידוק).
- 5.11. במקום סגור אפשר להשתמש לתפיסת חתולים ברשת. חורי הרשת צריכים להיות זעירים כדי למנוע הוצאת הרגלים. החתול יועבר מיד לכלוב מתאים.
- 5.12. מפעילי המלכודות ומתקני התפיסה צריכים לנקוט באמצעי זהירות מתאימים כדי להימנע מנשיכות או שריטות.
- 5.13. לגבי כל חתול שנלכד יירשמו פרטיו המזהים ובכללם: צבע, זווית (אם ידוע), תאריך לכידה, סימנים מיוחדים והמקום המדויק בו נתפס. כשמדובר בחתול המטופל ע"י מאכילים קבועים, יש לציין גם את פרטיהם (שם מלא וטלפון) כדי לתאם איתם את השבתו למקום. ניתן להשתמש, למשל, בתג (בדומה לאלה המשמשים לרישום פרטים על מזוודות) או במדבקה עמידה לרטיבות. יש להשתמש, לצורך הרישום, בעט או טוש עמיד למים!
- 5.14. רישום הכולל את הפרטים, כמפורט בסעיף 5.13, יוצמד לכלוב בו מוחזק החתול בכל זמן. עם העברת החתול לכלוב למשנהו – יועבר הרישום בהתאם.
- 5.15. התייעוד יכלול גם את צילום החתול במלכודת ואת מיקום הלכידה המדויק. במקרה בו נלכדו מס' חתולים באותו מיקום, ניתן לצלם בתמונה אחת בה ניתן להבחין בכל חתול. תיעוד מצולם ורשום יועבר על ידי הלכודים לגורם המפקח ברשות המקומית. הנתונים יישמרו במשרדי השירות הווטרינרי הרשותי. למשרד תינתן גישה לתיעוד ולדיווחים, הן בזמן אמת והן בדיעבד. התייעוד יישמר למשך חמש שנים לפחות מיום תום תקופת נוהל התמיכה.
- 5.16. כלוב בו מצוי חתול ייסגר היטב באמצעי המבטיח כי החתול לא יוכל לפותחו.
- 5.17. העברת החתולים למרפאת העיקור תעשה ברכב מתאים, שאושר ע"י הרופא הווטרינר הרשותי. תא הרכב בו נמצאים החתולים יהיה ממוזג והטמפרטורה בו לא תעלה על 27°C. כמו כן אין להשאיר חתולים ברכב שהטמפרטורה בו יורדת מתחת ל-15 מעלות צלזיוס. אין להשאיר חתולים ברכב חונה בתנאים בהם יש חשש שהטמפרטורה תחרוג מהנקוב.

¹ FVE, 2019, EARLY NEUTERING of KITTENS Knowledge and practices
<https://fve.org/cms/wp-content/uploads/FVE-position-early-neutering-cats.pdf>

**משרד החקלאות ופיתוח הכפר
השירותים הווטרינריים ובריאות המקנה**

מס' ההוראה: 01-08		שם ההוראה: לכידה-בדיקה-חיסון- עיקור-והחזרה של חתולים משוטטים במסגרת תמיכת משרד החקלאות ברשויות מקומיות	
מתוך: 19	דף מס': 4	תאריך עדכון: 25.7.2022	עדכון מס': 5

5.18. כלובי חתולים יופרדו זה מזה באופן שימנע מהחתולים לפגוע זה בזה, ובמידת האפשר לצמצם את האפשרות שלהם לראות זה את זה.

5.19. לא יונחו כלובים זה על-גבי זה, אלא אם הם מופרדים באופן המונע זליגת הפרשות לכלוב שמתחתיו. אם רצפת הכלוב אינה רציפה – יש להניח משטח מתאים בין הכלובים.

6. העברת החתולים למרפאת העיקור ותנאי החזקה במרפאה:

6.1. חתולים שנלכדו יועברו למרפאת הרשות או למרפאה אחרת שאושרה ע"י הרופא הווטרינר הרשותי. ראה סעיף 7.1.

6.2. מבנה המרפאה והחדרים בהם מוחזקים חתולים לפני ואחרי ניתוחי העיקור יהיו נקיים, ומאווררים והתאורה בהם תאפשר את בדיקת מצב החתולים בכל עת.

6.3. טופס מזהה הכולל את פרטי החתול, כמפורט בסעיף 5.13 יהיה צמוד למלכודת/כלוב בו הוא מצוי.

6.4. כלובי חתולים יופרדו זה מזה באופן שימנע מהחתולים לפגוע זה בזה, ובמידת האפשר לצמצם את האפשרות שלהם לראות זה את זה.

6.5. לא יונחו כלובים זה על-גבי זה, אלא אם הם מופרדים באופן המונע זליגת הפרשות לכלוב שמתחתיו. אם רצפת הכלוב אינה רציפה – יש להניח משטח מתאים בין הכלובים.

6.6. משך ההשייה המצטבר של חתול בכלוב או במלכודת, מלכידתו ועד לביצוע ניתוח העיקור, לא יעלה על 18 שעות. במקרים בהם נדרשת החזקה למשך זמן ארוך יותר – יוחזק החתול בהתאם למצבו ובהתאם להוראות תקנות צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים)(החזקה שלא לצרכים חקלאיים), תשס"ט-2009.

6.7. במזג אוויר חם במקרה בו מוחזק חתול מס' שעות רב לפני עיקורו (גם כשמדובר בפחות מ-18 שעות), יינתנו לחתול מים לשתייה.

6.8. במקרה בו מוחזקים במרפאת העיקור גורים צעירים, יש להקפיד על מתן מים ומזון בהתאם לגילם ולצרכיהם ובהתאם להמלצות לביצוע early-spay-neuter.

7. ביצוע העיקור:

7.1. ביצוע העיקור יעשה ע"י רופא וטרינר, במיתקן הרשותי או במרפאה פרטית שהרופא הווטרינר הרשותי אישר. פרטי המרפאות יועברו, בסמוך לאחר אישורן ע"י הרופא הווטרינר הרשותי בהתאם לטופס ב' בנוהל התמיכה, אל הממונה לפי חוק צער בעלי חיים בשירותים הווטרינריים.

7.2. הרופא הווטרינר הרשותי יבצע ביקורות במרפאה בה מבוצעים ניתוחי העיקור, בהתאם למפורט בנוהל התמיכה, ובהתאם למפורט בסעיף 9 ובטופס הבדיקה שבנספח ב' להלן.

7.3. העיקור יעשה ע"י הוצאת הגונדות (gonadectomy): בזכרים הוצאת האשכים (orchietomy) ובנקבות הוצאת שחלות ורחם (ovariohysterectomy).

משרד החקלאות ופיתוח הכפר
השירותים הווטרינריים ובריאות המקנה

מס' ההוראה: 01-08		שם ההוראה: לכידה-בדיקה-חיסון- עיקור-והחזרה של חתולים משוטטים במסגרת תמיכת משרד החקלאות ברשויות מקומיות	
מתוך: 19	דף מס': 5	תאריך עדכון: 25.7.2022	עדכון מס': 5

- 7.4. במסגרת המבצע יעוקרו חתולים שגילם 5 חודשים ומעלה. עם זאת, לפי החלטת הרופא הווטרינר **הרשותי** ובהתאם למיומנות המנתח, ניתן לעקר גם חתולים צעירים יותר².
- 7.5. קטימת קצה האוזן השמאלית (כ-0.5 ס"מ) תעשה במהלך הניתוח כדי לזהות את החתול בעתיד כמעוקר, הסימון ימנע לכידה מחדש של חתולים שעוקרו בעבר ויאפשר זיהוי חתולים בלתי מעוקרים חדשים שיתווספו לקהילה.
- 7.6. במקביל לעיקור יחוסנו החתולים כנגד כלבת, על חשבון הרשות המקומית.
- 7.7. יש לשלב טיפול בנוזלים, טיפול באנטיביוטיקה רחבת טווח, טיפול נגד אקריות אוזן וכן עקירת שיניים אם הדבר נדרש.
- 7.8. חתול במצב ירוד או חתול הסובל ממחלה או פציעה, לפי שיקול דעת הרופא הווטרינר הרשותי, יעבור טיפול תומך או יומת המתת חסד.
- 7.9. חתולה המעוקרת כשהיא בהריון – יש להמית עוברים בהזרקה חומר מתאים או לסגור את הרחם ולהניחו בצד למשך זמן מתאים עד למות העוברים³.
- 7.10. לפני החזרת חתול לכלוב יונח על תחתיתו מצע סופג נקי **לשימוש חד פעמי** כמו דפי עיתון (ללא סיכות הידוק).
- 7.11. יש להחזיק חתול שנותח במתקן לפחות למשך 15 עד 48 שעות בהתאם למצבו. באם פרק זמן זה אינו מספיק יש להשאירו במתקן עד להשלמת התאוששותו המלאה. אין לשחרר חתול שלא התאושש מההרדמה (למעט במקרה בו ניתן להעבירו למתקן מתאים להמשך התאוששות) ואין להחזיק בחתולים מעבר לפרק הזמן הנדרש להתאוששות. רופא וטרינר יבדוק לפני שחרור החתול שאין פתיחת תפרים והחתול מרגיש בטוב. במקרים בהם נדרשת החזקה למשך זמן ארוך מ-12 שעות, יוחזק החתול בהתאם למצבו (ובכלל זה מתן מים ומזון לפי שיקול דעת הרופא הווטרינר המנתח) ובהתאם להוראות תקנות צער בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים)(החזקה שלא לצרכים חקלאיים), תשס"ט-2009.
- 7.12. העתק מהטופס בו נרשמו הפרטים, לפי סעיף 5.13, יוצמד לכלוב בו מוחזק החתול בכל זמן. עם העברת החתול מכלוב למשנהו – יועבר הרישום בהתאם.

² FVE, 2019, EARLY NEUTERING of KITTENS Knowledge and practices
<https://fve.org/cms/wp-content/uploads/FVE-position-early-neutering-cats.pdf>

³ "...appropriate procedures for fetal disposition should include the retention of the fetuses in the closed uterus after uterine removal from the dam. Once the uterus is removed from the dam, fetal death will occur without fetal suffering or fetal consciousness without any further action on the part of the veterinarian. The closed uterus may be simply set aside and the fetuses left undisturbed. The veterinarian may elect to inject a sodium pentobarbital euthanasia solution through the wall of the closed uterus into the fetal abdominal cavity to hasten fetal death... If the pregnant uterus is to be opened after ovariohysterectomy, I recommend, on the basis of the evidence cited in this commentary, that the uterus be left unopened and the fetuses undisturbed for a minimum of 1 hour after removal from the dam to prevent inadvertent fetal resuscitation." (White S.C., 2012, p1162)

**משרד החקלאות ופיתוח הכפר
השירותים הווטרינריים ובריאות המקנה**

מס' ההוראה: 01-08		שם ההוראה: לכידה-בדיקה-חיסון- עיקור-והחזרה של חתולים משוטטים במסגרת תמיכת משרד החקלאות ברשויות מקומיות	
מתוך: 19	דף מס': 6	תאריך עדכון: 25.7.2022	עדכון מס': 5

7.13. החתולים יוחזרו למקום שממנו נלקחו בתאום עם המאכיל/מטפל (כשיש). **מומלץ לתאם את החזרת החתולים כבר בשלב הלכידה.**

7.14. דיווח על הניתוחים שבוצעו יועבר מהרופא הווטרינר המנתח אל הרופא הווטרינר הרשותי בהתאם לנדרש בנוהל התמיכה, אחרי שהרופא הווטרינר המנתח חתם עליו.

8. ניהול רישום:

8.1. הרופא הווטרינר הרשותי ינהל רישום מדויק על כל הפעולות שבוצעו על פי נוהל התמיכה. הרישום יישמר במשרדי השירות הווטרינרי הרשותי למשך חמש שנים לפחות מיום תום תקופת נוהל התמיכה הרלוונטי.

8.2. דיווח אלקטרוני יועבר לממונה לפי חוק צער-בעלי-חיים בקובץ אקסל, בהתאם לנוהל.

8.3. דיווח אודות ממצאי הביקורות שקיים הרופא הווטרינר הרשותי, כמפורט בסעיף 9, יועבר על גבי הטופס שבנספח ב' להוראה זו, בסמוך לקיום כל ביקורת כזו.

8.4. רישום פרטי החתול כאמור בסעיף 5.13 יהיה צמוד למלכודת או לכלוב בו מצוי החתול. הטופס יכלול את הפרטים הבאים: מקום ומועד הלכידה (כתובת מדויקת), פרטי המאכיל/מטפל אם יש (שם מלא ומס' טלפון), תיאור החתול (צבע, זווית וסימנים מזהים).

8.5. רישום מסודר ינוהל בכל אחד משלבי הטיפול. הרישום יכלול: תאריך ושעת לכידה, מקום הלכידה, פרטי המאכיל/מטפל (כולל מס' טלפון ליצירת קשר), תיאור החתול, פרטי הלכוד, כתובת מרפאת העיקור, תאריך ושעת החזרת החתול.

8.6. דיווח על חיסון החתולים כנגד כלבת יועבר למרכז הארצי לרישום כלבים אם החתול מסומן בשבב זיהוי אלקטרוני.

8.7. הרישומים ירוכזו ויוצגו לממונה לפי דרישתו בכל אחד משלבי ביצוע העיקורים במסגרת התמיכה.

9. ביצוע ביקורות במרפאת העיקור

ביצוע עיקורים בעצימות גבוהה (high volume) עלול לבוא על חשבון דרישות מקצועיות כמו שמירה על סניטציה, הקפדה על ביצוע פרוצדורות כירוגיות ושמירה על רווחת בעלי החיים המנותחים. התחום מתפתח בעולם מזה מספר עשורים וכיום יש די ידע ומיומנויות לביצוע ניתוחים בעצימות ואיכות גבוהות (high volume – high quality).

במסגרת תמיכות המשרד, נדרשים הרופאים הווטרינריים לבצע ביקורות במרפאות הניתוח, ובמקרה של איתור ליקויים – לדווח ולדאוג לתיקונם או להפסקת העבודה במרפאה.

9.1. לאורך כל תקופת הפעילות יבצע הרופא הווטרינר הרשותי ביקורות פתע במרפאה בה מבוצעים הניתוחים, בזמן בו מבוצעים בה ניתוחים עבור הרשות. תכיפות הביקורים תהיה לפי המתווה הנדרש בנוהל התמיכה הרלוונטי, לכל הפחות, והם "יפוזרו" לאורך תקופת הביצוע.

9.2. רשות מקומית שתבצע את העיקורים במספר מרפאות שונות – תבצע ביקורות בהתאם למתווה שלעיל, בהתאם למספר ניתוחי העיקור שיבוצעו בכל אחת מהן. יובהר כי נדרש לבצע לפחות ביקורת אחת בכל אחת מהמרפאות האמורות.

משרד החקלאות ופיתוח הכפר
השירותים הווטרינריים ובריאות המקנה

מס' ההוראה: 01-08		שם ההוראה: לכידה-בדיקה-חיסון- עיקור-והחזרה של חתולים משוטטים במסגרת תמיכת משרד החקלאות ברשויות מקומיות	
מתוך: 19	דף מס': 7	תאריך עדכון: 25.7.2022	עדכון מס': 5

9.3. רשות מקומית המבצעת את כל ניתוחי העיקור או חלקם במרפאת הרשות, תבצע את הביקורות הנדרשות במרפאתה ודו"ח הביקורת ילווה בהצהרת מנהל השירות הווטרינרי לגבי נכונותה.

9.4. בכל מקרה בו התגלו בביקורת במרפאה ממצאים חריגים או בעייתיים, בהתאם לפירוט שבסעיף 10 להלן, – יש ליידע על כך, בכתב, את אגף רווחת בעלי חיים בשירותים הווטרינריים (להלן – "האגף") בכתב בהקדם האפשרי ולעצור את העבודה עם המרפאה האמורה עד לקבלת החלטת האגף בעניין. ההחלטה תתקבל ע"י האגף בתוך 5 ימי עבודה ותועבר למרפאה בה מבוצעים הניתוחים ולרופא הווטרינר של הרשויות המקומיות הנתמכות המבצעות את הפעילות הנתמכת באמצעות מרפאה זו, או, במקרה בו מדובר במרפאת הרשות עצמה – לרופא הווטרינר המבצע את הניתוחים במרפאת הרשות.

10. סיווג ליקויים במרפאה המנתחת

ליקויים ובעיות יכולים להתרחש בשלבים שונים של תהליכי הלכידה, ההחזקה והניתוח של החתולים. ליקויים יכולים להיות קלים ופשוטים לתיקון או חמורים המחייבים את הפסקת הפעילות של המרפאה המנתחת. להלן מספר דוגמאות:

סיווג הליקוי*	הליקוי	אופן החזקת החתולים
קל	הכלובים מוחזקים זה על באופן לא יציב כלובי רשת או מלכודות שאינם מכוסים	
בינוני	מצע חסר בכלובים	
(חוסר בפרטים – בינוני היעדר כתובת - חמור	רישום כתובת מקום הלכידה - חסר	
בינוני/ חמור (בהתאם למשך הזמן והטמפרטורה)	חתולים המוחזקים למשך מס' שעות רב בלי מים ומזון	
חמור	כלובים שאינם נסגרים כראוי	
קטן מכדי להראות בבירור – קל אי קיטום - בינוני	קיטום אוזן	טיפול רפואי וניתוח
בינוני	שימוש חוזר במחטים	
התאוששות בלי השגחה – בינוני שחרור בלי בדיקה ואישור רופא - חמור	השגחה לא מספיקה	
בינוני / חמור – בהתאם למצב	אי שמירה על ניקיון וסניטציה בסביבת הניתוח	
חמור	שימוש לא מספיק בחומרי הרדמה	
חמור	כלי ניתוח מלוכלכים / שלא עברו חיטוי מתאים	

* קל – תיקון מידי, במקום
בינוני – בהתאם לאופי הליקוי
חמור – עצירת פעילות עד לביורר והחלטת האגף

11. נספחים

נספח א' – מקורות מומלצים.

נספח ב' - טופס ביקורת במרפאת עיקור.

משרד החקלאות ופיתוח הכפר
השירותים הווטרינריים ובריאות המקנה

מס' ההוראה: 01-08	שם ההוראה: לכידה-בדיקה-חיסון- עיקור-והחזרה של חתולים משוטטים במסגרת תמיכת משרד החקלאות ברשויות מקומיות		
מתוך: 19	דף מס': 8	תאריך עדכון: 25.7.2022	עדכון מס': 5

משרד החקלאות ופיתוח הכפר
השירותים הווטרינריים ובריאות המקנה

מס' ההוראה: 01-08		שם ההוראה: לכידה-בדיקה-חיסון- עיקור-והחזרה של חתולים משוטטים במסגרת תמיכת משרד החקלאות ברשויות מקומיות	
מתוך: 19	דף מס': 9	תאריך עדכון: 25.7.2022	עדכון מס': 5

נספח א' - מקורות מומלצים:

Griffin b. et al, 2016, The Association of Shelter Veterinarians' 2016 Veterinary Medical Care Guidelines for Spay-Neuter Programs, JAVMA , Vol 249 , No. 2, pp 165-188

Valdez Victoria, 2021, High Volume Spay and Neuter: A Safe and Time Efficient Approach. Elsevier, Paperback ISBN: 9780323695589

ASPCA-PRO, 2021, High-Quality, High-Volume Spay/Neuter Surgical Techniques Booklet. In:
https://www.aspcapro.org/sites/default/files/hqhvsn_surgical_techniques.pdf

<https://www.aspcapro.org/training-spayneuter-alliance-training/spayneuter-library>

https://www.aspcapro.org/sites/default/files/wysiwyg-uploads/asna_spay_neuter_reference_guide_for_veterinarians.pdf

White S.C., 2012, Prevention of fetal suffering during ovariohysterectomy of pregnant animals, JAVMA, Vol 240, No. 10, pp 1160-1163

FVE, 2019, EARLY NEUTERING of KITTENS Knowledge and practices
<https://fve.org/cms/wp-content/uploads/FVE-position-early-neutering-cats.pdf>

White S.C., 2020, High-Quality, High-Volume Spay and Neuter and Other Shelter Surgeries, John Wiley & Sons, Inc <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/book/10.1002/9781119646006>

מדינת ישראל
 משרד החקלאות ופיתוח הכפר
 השירותים הווטרינריים ובריאות המקנה

נספח ב':

דיווח הרופא הווטרינר של הרשות המקומית על ביקורות במרפאת העיקור:

מבדק ביצוע עיקור/סירוס חתולים משוטטים לפי נוהל התמיכה

	תאריך ושעת תחילת ביקורת:		עורך המבדק:
	הרופא הווטרינר הרשומי (רו"ר), אם שונה ממבצע המבדק:		הרשות המקומית:
☐ קבלן חיצוני ☐ הרו"ר ☐ שילוב (פרט): (למשל – רופא וטרינר פרטי המבצע עיקורים במרפאת הרשות)			מי מבצע עיקורים?

מבדק המתקן (מרפאת העיקורים):

1.	2.	3.	פרטי הרופאים הווטרינרים העובדים במתקן (שם מלא + מס' רישיון). יש לציין מי מנתח בעת ביצוע הביקורת
4.	5.	6.	
			מרפאת העיקורים (כתובת):
מס' טלפון מרפאה:			מס' טלפון סלולרי של הרופא האחראי במרפאה:
			הערות

נושא	סעיף	תיאור התהליך/הערות/הנחיות במקרה בו נמצאו ליקויים
התנהלות הרופא המנתח * יש לצרף צילומים	הפרוצדורה הכירורגית והליך ההרדמה: • הפרדה בין אזור הכנה לניתוח לאזור הניתוח • אופן מתן טשטוש (צורת ריסון, חומר טשטוש ואופן הזרקה) • אופן ההרדמה • שיטת העיקור / סירוס • שיטת התפירה	
	אופן ההתנהלות עם: 1. חתולה בהיריון 2. חתולים בני פחות מ-5 חודשים	

מדינת ישראל
משרד החקלאות ופיתוח הכפר
השירותים הווטרינריים ובריאות המקנה

	3. דימום יתר באילו מקרים מבצעים: 1. טיפול תומך 2. המתת חסד 3. טיפולים נוספים (איזה?)	
	מי מנהל את הרישום על העיקורים ובאיזה אופן? למשל: האם הרישום מתבצע כשהחתול מגיע למרפאה או רק לאחר הניתוחים? כל כמה זמן מועבר דיווח לרשות?	
	תנאי אשפוז בעל החיים במתקן לפני ואחרי ההליך הכירורגי (שמירה על שקט, אוורור, ניקיון...); הליך השגחה על ההתאוששות מההרדמה – מי מבצע, מתי?	שהיית החתול במתקן * יש לצרף צילומים
	כלובי חתולים מופרדים – (כלובים מופרדים זה מזה באופן שמונע מהחתולים לראות זה את זה או לפגוע זה בזה). עם מה מכסים את הכלובים?	
	הנחת כלובים אחד על גבי השני – (האם הכלובים לא מונחים זה על גבי זה, אלא אם הם מופרדים במשטח מחומר קשיח המונע זליגת הפרשות לכלוב שמתחתיו).	
	כמה זמן החתולים שוהים במרפאה לפני הניתוח ולאחריו?	
	מתן מים ומזון לפני ואחרי הניתוח (האם ניתנו, מה ומתי)	
	באיזה שלב משחררים את החתול ומי מקבל את ההחלטה על כך?	
	אם החתולים נשארים למשך הלילה, מי בודק אותם לפני שחרור?	
	איך נבדק נושא הרישום והעקיבות לאורך התהליך? (מדבקה עם פרטי החתול על הכלוב, טבלת רישום מסודרת)	
	מה עושים במקרה שחתול בורח מהכלוב בתוך המרפאה?	

	מה האמצעים למניעת בריחתו אל מחוץ למרפאה?
--	--

נושא	סעיף	סיווג הדיווחים			הערות / הנחיות במקרה בו נמצאו ליקויים
		תקין	לקוי	לא תקין	
הציוד במתקן	כיוור וברז עם מים חמים/קרים				
	שולחן בדיקה קל לניקוי ולחיטוי				
	שולחן ניתוחים בעל גובה מתכוונן (במידה וחדר הבדיקה והניתוח משולבים, מספיק שולחן אחד)				
	עזרי בדיקה (למשל: סטוסקופ, מד חום ופנס/מנורת בדיקה)				
	משקל				
	ציוד ואביזרים לדיגום דם				
	מכונת גילוח חשמלית				
	מקרר				
	מנורת ניתוח ותאורת חירום				
	מקור חמצן ואמצעי הזרמת חמצן לבע"ח ולהנשמה במקרה של אפנאה (לפחות אמבו)				
	ציוד להרדמת בע"ח				
	כל המכשור הכירורגי הייעודי לביצוע ניתוחי עיקור וסירוס				
	מצאי אוטוקלב				
	אמצעים לחימום בעל החיים בעת הניתוח				
	עירווי נוזלים (למי? מתי?)				
	אנטיביוטיקה (איזה?)				
	ציוד לטיפול שיניים				
	פנטאל / חומר להמתת חסד (איזה?)				
	קורא שבבים למקרה של תפיסת חתול שנראה ביתי				
	ציוד לאשפוז שמתארך (מים, מזון, מצע)				
בדיקת תוקף תרכיבים ותרופות - תנאי החזקה נדרשים (קירור, למשל)					

מדינת ישראל
 משרד החקלאות ופיתוח הכפר
 השירותים הווטרינריים ובריאות המקנה

				הצלבה בין מספר תרכיבי הכלבת שהרשות העבירה לבין הרישום במרפאה	

סיכום :

הערות / הנחיות במקרה בו נמצאו ליקויים	סיווג ממצאים			סעיף	
	לא תקין	לקוי	תקין		
				אופן ביצוע ההליך	ביצוע ההליך הכירורגי
				שימוש בציוד מתאים	
				שמירה על סטריליות וסניטציה בהליך הכירורגי	
				ניקיון וסדר במרפאה	

מבדק פעילות מערך הלכידה:

פרטי הלוכדים: שם -	1.	2.	3.
מועסק ע"י -			
הערות			

הערות / הנחיות במקרה בו נמצאו ליקויים	סיווג ממצאים				לפי הנוהל	סעיף	כלי הרכב
	לא רלוונטי	לא תקין	לקוי	תקין			
					* יש לצרף צילום של הרכב ואישור של הרו"ר.	אושר ע"י הרו"ר	
					תא הרכב בו נמצאים החתולים ממוזג באופן המבטיח טמפרטורה שאינה עולה על 27 מעלות צלסיוס ולא יורדת מתחת ל-15 מעלות צלסיוס. אם הטמפרטורה חורגת מהנקוב אין להשאיר חתולים ברכב חונה.	תא רכב ממוזג	
					ניקיון, אוורור, בליטות/זיזים שעלולים לגרום לפציעה; שגרת הניקיון של הכלובים; מצב הכלובים (תקינים, חלודים, מלוככים, יש	ניקיון וסדר של הרכב והכלובים שבו * יש לצרף צילומים	

מדינת ישראל
משרד החקלאות ופיתוח הכפר
השירותים הווטרינריים ובריאות המקנה

					זיזים בולטים (וכד')		
					כלובי חתולים מופרדים זה מזה באופן שמונע מהחתולים לראות זה את זה או לפגוע זה בזה. עם מה מכסים את הכלובים?	כלובי חתולים מופרדים	
					האם הכלובים לא מונחים זה על גבי זה, אלא אם הם מופרדים במשטח מחומר קשיח המונע זליגת הפרשות לכלוב שמתחתיו.	הנחת כלובים אחד על גבי השני	
					לכל כלוב מוצמד פתק עם פרטים מזהים, הכולל: מקום ומועד הלכידה (כתובת מדויקת), פרטי המאכיל/מטפל אם יש (שם ומס' טלפון), תיאור החתול (צבע, זויג וסימנים מזהים).	פרטים מזהים * יש לצרף צילומים	
						כלובי לכידה ידניים	ציוד הלוכד
					כלובי ריסון עם מחיצה הניתנת לתזוזה (squeeze) ודלת נוספת להעברת החתול.	כלובי ריסון	

מדינת ישראל
משרד החקלאות ופיתוח הכפר
השירותים הווטרינריים ובריאות המקנה

					מלכודות מדרך אוטומטיות דלת נוספת להעברת החתול.	מלכודות מדרך אוטומטיות	
						רשת לכידת חתולים	
						מוט לכידה	
					ללכידה בלילה	פנס ראש	
					מדבקות/טפסים מזהים וכלי כתיבה	ציוד לרישום	
					האם בודקים סימון אוזן אחרי הלכידה?	איך מתבצעת הלכידה? מי מתאם את מקום הלכידה? איך מבוצע הקשר עם המאכילות/ים?	מהלך הלכידה והובלה למרפאה
					איך מזהים חתולה מניקה? וחתולים בני פחות מ-6 חודשים?	באילו מצבים לא תלכוד חתול?	
					למשל סגירה עם אזיקונים	איך מונעים בריחה מהמלכודת / מכלוב ההובלה (למשל במקרה של חתול אגרסיבי)?	
						מתי משתמשים במוט לכידה ואופן השימוש	
					רישום במעמד הלכידה על הכלוב	רישום ועקיבות	

מדינת ישראל
משרד החקלאות ופיתוח הכפר
השירותים הווטרינריים ובריאות המקנה

					+ טבלת רישום מסודרת	* יש לצרף צילום	
						משך ההובלה למתקן	השבה למקום
						באיזה שלב משחררים את החתולים ומי מקבל את ההחלטה על כך?	
					למשל - אוזן לא קטומה; יש דימום; חתול טרם התעורר; פתיחת תפרים	מה עושים במקרה שמגיעים לשחרר ויש בלתי"מ?	
					איך מתאמים? ממי מקבלים את פרטי המאכילה?	תיאום השבה למקום עם מאכילת חתולים	

מבדק פעילות המחלקה הווטרינרית ברשות המקומית:

שאלות		הערות
האם מבצעים עיקורים שלא במסגרת התמיכה ובאיזה היקף?		היקף העיקורים: ☐ כן ☐ לא
איך מחליטים איפה לעקר?		☐ לפי אזורים / ☐ לפי פניות ציבור / ☐ לפי פנייה ממוקדת למאכילות ☐ שכונות / ☐ תלונות ☐ לפי מוסדות (למשל בתי יישובים / ☐ לפי בקשות לאחר חולים, מסעדות, בתי ספר (במועצות / ☐ פנייה יזומה לציבור וכד') ☐ אזוריות) ☐ אחר (פרט)
איך הרשות מעבירה למנתח את תרכיבי הכלבת?		
איך הרשות מנהלת מעקב אחר חיסוני הכלבת?		
האם יש יידוע תושבים על לכידות? מי מיידע ואיך (למניעת לכידת חתולים ביתיים)?		
מי ברשות מנהל את המעקב אחר החתולים (כמה נלכדו / עוקרו / שוחררו) ואיך מתבצע?		מנהלי המעקב: ☐ דיווח של הלוכד ☐ בדיקה לאחר העיקור ☐ אחר (פרט) ☐ ספירה בפועל ☐ תוכנה ייעודית עם סימון מקום הלכידה
איך נעשה הפיקוח לוודא שהמספרים המדווחים תואמים את המציאות בשטח?		
איך נבדק נושא הרישום והעקיבות לאורך התהליך? למשל - הצמדת פתק/מדבקה לכלוב עם פרטי החתול ומקום הלכידה, השבת החתול לכלוב הנכון לאחר העיקור ושחררו במקום הלכידה; טבלת רישום של הלוכד		

סיכום ממצאי המבדק

הערכה כללית:

מתאימים לדרישות

מניחים את הדעת תחת הנחיות לביצוע פעולות מתקנות (כמפורט בטבלה שלהלן)

אינם תקינים, על כן נדרש לאלתר ביצוען של פעולות מתקנות (כמפורט בטבלה שלהלן)

ממצאים עיקריים בגינם נדרשת פעילות מתקנת:

נושא	הסבר / הנחיות במקרה בו נמצאו ליקויים

במקרה של ממצא בעייתי המחייב עצירת פעילות המרפאה דווח ל: _____

בתאריך: _____

הערות: _____